

Kraft dóna un cop mortal al camp de Menorca

La multinacional nord-americana Kraft, propietària de la fàbrica de formatges El Caserío a Maó, rebaixarà el preu que paga als pagesos pel formatge i la colada. La decisió de la companyia obre el debat sobre el canvi de model de funcionament pel sector agrari.

El camp de Menorca s'ho juga tot en els pròxims mesos. La decisió de la multinacional nord-americana Kraft Foods Espanya de rebaixar un 6%, a partir d'octubre, el preu de compra del formatge i la quallada que fan els pagesos menorquins obliga el sector primari de l'illa a revisar l'actual model intensiu, basat unidireccionalment en la producció de llet i formatge.

La tradicional dependència del camp de Menorca de la política comercial de Kraft, que recull gairebé un 60% de la producció total que es fa a l'illa, ha acabat posant el sector en una de les situacions més complicades dels últims anys. El que va començar com un rumor que corria de finca en finca va esdevenir fet oficial després que Kraft comunicàs el passat dilluns als seus proveïdors menorquins la intenció de baixar el preu de compra en origen del formatge i la quallada, una mesura que començarà a aplicar-se el mes d'octubre i que comportarà, d'entrada, una pèrdua d'entre 6.000 i 8.000 euros anuals per explotació, això és, d'uns 700.000 o 800.000 euros l'any a tota l'illa. Aquestes xifres, tanmateix, són només aproximacions, perquè encara no es disposa de números concrets. Kraft aplicarà una retallada del voltant de 14 cèntims d'euro per quilo de formatge artesà i de 17 per quilo de quallada.

En el comunicat que va fer públic la companyia, s'atribueix aquest "reajustament" a la "reducció del 16,6% que ha experimentat en els darrers mesos el preu del formatge cheddar i altres productes lactis. Fins ara, Kraft ha assumit l'impacte d'aquestes baixades sense modificar la seva política de preus". Però la multinacional destacava, en forma d'amenaça, una dada més preocupant encara per al futur del sector: la possibilitat que Kraft, la fàbrica de formatges fosos d'El Caserío —que l'any passat va tenir un excedent de producció de dues-centes tones— deixi de recollir les produccions excedents de cada finca. Ho deia la companyia al final del comunicat, quan advertia que "el volum de la recollida de formatge i quallada supera actualment les necessitats de la planta. Si no es corregeix aquesta circumstància, haurem de prendre mesures". La notícia va fer volar altre cop sobre Menorca el fantasma del tancament de la fàbrica de Maó, que té atemorit el sector des que, el 1992, la multinacional va comprar per 23.500 milions de pessetes (més de 140 milions d'euros) l'empresa que va fundar Pedro Montanés. Ràpidament el Consell Agrari va reaccionar davant d'aquesta notícia i va convocar reunió a les instal·lacions de Sa Granja.

Mentrestant, el sector començava a prendre consciència de la greu reper-

Els pagesos menorquins veuen amb preocupació el futur de les seves explotacions ramaderes, excessivament dependents de Kraft, l'empresa a la qual destinen la major part de la seva producció. Molts ja han optat per abandonar les finques. Altres van preferir fer un darrer esforç i invertir-hi uns diners que ara podran amortitzar.

cussió del canvi de política comercial de Kraft per al conjunt de l'agricultura i la ramaderia menorquina. Les cooperatives agràries d'UCAME (Unió de Cooperatives de Menorca) van convocar, per a l'endemà, una altra reunió d'urgència a Mercadal per tractar l'assumpte. Hi assistí també la Cooperativa Sant Guillem i Santa Escolàstica de Ciutadella, l'única que no està inclosa en la UCAME. Es parlà de la necessitat de diversificar la producció, de dedicar majors esforços a la promoció del formatge artesà amb denominació d'origen i de subvencionar les cooperatives perquè puguin obtenir més barat el preu de l'alfals deshidratat que compren a la Península. D'aquesta reunió va sorgir una de les principals propostes que es dugueren al Consell Agrari, compartida també pel sindicat Unió de Pagesos: que les mateixes cooperatives i els cuidadors de formatge siguin els qui absorbesquin la producció de formatge i colada de cada lloc. Unió de Pagesos no creu, de fet, que COINGA –l'altra gran empresa de Menorca– sigui capaç d'as-

sumir tota la producció. Ara bé, sí que podria fer-ho si s'unissin els seus esforços amb la resta de cooperatives del sector. El problema és que, com Kraft, COINGA també emmagatzema excedents perquè no es pot recol·locar la producció sobrant.

El sindicat creu, tanmateix, que el principal responsable que s'hagi generat tot aquest excedent és de la fàbrica El Caserío, que fa uns anys va obligar els pagesos a fer inversions importants per adaptar les seves formatgeries als criteris de qualitat que es decidien als despatxos de Kraft. Fonts del sector calculen en uns 48.000 euros la despesa per finca per adequar les instal·lacions per produir colada, amb la seguretat d'amortitzar la despesa amb el temps. Ara, però, els pagesos cada cop tenen més clar que mai no l'arribaran a amortitzar.

Un fet clar, però, és que per a les diferents associacions i organitzacions agràries, la notícia avançada per Kraft pot ser el primer avís per al sector, que s'havia acostumat a una malaltissa de-

pendència de l'empresa nord-americana. N'hi ha prou a destacar que més de la meitat de les explotacions que fan llet –tres de cada quatre, a Menorca– lliuren cada setmana el seu producte a aquesta multinacional. Així, la notícia feta pública per Kraft potser obligarà el sector a afrontar el futur al marge de Kraft.

Mesures d'urgència. Davant d'aquesta situació, el sector va reunir-se amb la consellera menorquina d'Economia, Antònia Al·lès, i amb el cap de serveis del Departament d'Agricultura de Balears, Miquel Àngel Frau. El sector va debatre sobre el model agrari que convé a Menorca en el futur, i es prengueren algunes mesures. La primera, i més immediata, crear una mesa permanent de debat que elabori propostes per combatre la difícil situació del sector. Aquesta comissió de treball, que integraran tècnics de les diferents associacions agràries de Menorca, es reunirà per primera vegada aquesta mateixa setmana i durant els pròxims dos mesos haurà d'analitzar la viabilitat de les

propostes que el sector ha posat damunt la taula. El treball, que haurà d'aportar una sèrie d'actuacions fetes a partir d'una anàlisi precisa de la situació, haurà d'estar enllestit abans que entri en vigor –el proper 1 d'octubre– la reducció del preu de compra del formatge i la colada que produeixen les explotacions de l'illa. La mesa de treball, que presidirà el nou director insular d'Agricultura, David Sintes, haurà de dur a l'ordre del dia del proper Consell Agrari, previst per al final de setembre, un primer paquet de mesures urgents per compensar les pèrdues que es patiran. Al capdavant, haurà de donar-se una resposta al veritable problema, el de la definició del model agrari que vol el sector, és a dir, si vol mantenir el model actual, caracteritzat per una dedicació intensiva a la producció de llet, o si prefereix plantejar una revisió i substitució per un model més extensiu, que afavoresqui l'agricultura ecològica i la comercialització de productes amb denominació d'origen. Així, a la nova comissió també li correspondrà donar resposta a la resta de propostes sorgides al darrer Consell Agrari, una de les quals planteja estendre la DO reservada fins avui al formatge artesà i a l'industrial a la llet i a la carn produïts a Menorca.

L'Associació d'Empresaris d'Explotacions Agràries de Menorca (AGRAME) té la paternitat d'una altra de les iniciatives, que proposa fer una descàrrega de pinso a l'engròs construït al port de Maó una petita plataforma que permeti agafar la primera matèria que arriba en vaixells i portar-la, en camions, a les cooperatives. El president, Guillermo de Olives, proposa que es descarregui el pinso a preu internacional, per abaratir-ne els costos del transport. Ara bé, aquesta és, precisament, una de les qüestions que més preocupa el sector, ja que el Règim Especial de Balears (REB) no l'ha resolt. El REB no pot cobrir aquests costos perquè la Unió Europea prohibeix expressament concedir ajudes directes a la producció làctia. Per això, la nova consellera d'Economia, Antonia Al·lès, està disposada a anar fins a Brussel·les, si fa falta, per reclamar fórmules compensatòries eficaçes per al transport.

A dalt, planta de producció de Karft. A sota, imatge de la reunió que la consellera d'Economia, Antonia Al·lès, va mantenir la setmana passada amb els representants dels pagesos menorquins.

Els elevats costos del transport agreujats per la doble insularitat, el preu que es paga als pagesos per la llet, l'escassetat de mà d'obra, la baixa diversificació de la producció i la concentració de la demanda són els principals punts febles del sector primari. La crisi que viu des de fa uns anys el camp de Menorca ha portat a l'abandonament progressiu de les finques per molts pagesos. Així, la memòria del Pla Territorial Insular (PTI) parla de més de 100 explotacions abandonades entre 1998 i 2000. En tres anys, s'ha passat de 502 punts agraris en funcionament a només 384. Des de llavors, cada any unes quinze finques es queden deshabitades i sense explotar.

Unió de Pagesos calcula que actualment només n'hi ha 350 funcionant a tot Menorca. Pel que fa a la situació actual, el monopoli de Kraft, que deixa un marge de beneficis cada cop més petit als pagesos, n'és el responsable, en darrer terme, ja que més del 60% de la producció va a parar a la multinacional (un 30% és per a COINGA, i només un 10% per a la producció artesanal). Cal, doncs, fer una revisió completa del sector agrari menorquí perquè aquest pugui ser més autosuficient i es pugui traure més rendiment de les primeres matèries de l'illa.

Carles Marquès